No. 42. Donderdag 17 October 1918. 18de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST": TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

OPROEPING.

Personen, genegen in het winter-seizoen 1918—1919 LEZINGEN of VOORDRACHTEN te houden over INDISCHE ONDERWERPEN, worden uitgenoodigd hiervan mededeeling te doen aan den Secretaris der Vereeniging „OOST EN WEST", Heulstraat 17, Den Haag, met bekendstelling van de te behandelen onderwerpen.

Namens het Hoofdbestuur,
De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Vereeniging van Vrienden der Aziatische Kunst.

Onder dezen naam is te 's-Gravenhage onlangs opgericht eene vereeniging, welke zich ten doel stelt:

a. het bevorderen van de waardeering, studie en kennis der Oost-Aziatische, Voor- en Achter-Indische en Indonesische kunst;

b. het tot elkaar brengen van hen, die belang stellen in de sub *a.* bedoelde Aziatische kunst;

c. het bestudeeren van de museum-vraagstukken hier te lande en in de koloniën, die in verband staan met Aziatische kunst; en het verleenen van steun om ten deze tot bevredigende oplossingen te geraken;

d. het bevorderen van het behoud of van aanwinning voor Nederland en Koloniën van voorwerpen van Aziatische kunst sub *a.* bedoeld.

In het ondervolgend rondschrijven ligt zij haar streven nader uit:

„*De Vereeniging van Vrienden der Aziatische Kunst* stelt zich, zooals in de Statuten nader wordt uiteengezet, ten doel belangstelling te wekken in de Aziatische kunst en het inzicht in het wezen daarvan te bevorderen.

Zij richt daarbij haar aandacht op de kunst der drie volgende beschavingskringen:

1°. de Vóór- en Achter-Indische met hunne Arische en vooral ook n i e t-Arische uitingen;

2°. de Chineesch-Japansche, met zijn uitstralingen;

3°. de Indonesische beschavingskring.

Hoewel het aldus afgebakende gebied, ethnographisch beschouwd, eene buitengemeene verscheidenheid van verschijnselen vertoont, wier wetenschappelijke bestudeering buiten het plan ligt van een genootschap als het onze, meenen wij, dat, bij de door ons bedoelde a e s t h e t i s c h e waardeering, de onderlinge geestelijke eenheid veel hechter en enger zal blijken dan de op het eerste gezicht verbijsterende veelheid der vormen zou doen vermoeden.

Daar onze Vereeniging zich dus niet ten doel stelt de ethnographische of andere wetenschappelijke bestudeering van deze beschavingsgebieden, maar hare volle aandacht richt op de aesthetische waardeering van die voortbrengselen welke, om hunne schoonheidswaarde, als k u n s t w e r k e n moeten worden beschouwd, wil zij trachten den innerlijken samenhang dezer verschillende gebieden in steeds helderder licht te stellen.

Wie toch, door deze bontheid der kunstmotieven en door de verscheidenheid hunner bewerkingswijzen heenziende, zich rekenschap tracht te geven van de oorzaak, waaruit de daardoor gewekte schoonheidsontroering ontstaat, — hoe bijv. eene gelijke ontroering wordt ondergaan bij het aanschouwen van een prachtig uitgewerkte Boeddhistische kakemono en van een wonderlijk fijn gesneden tatoeëerplankje van een Dajaksch kunstenaar, hoe uiteenloopend het „geval" bij beide kunstwerken, op het eerste gezicht, moge schijnen —, zal tot de erkenning komen, dat deze het gevolg is van de gelijksoortige geestelijke emotionaliteit, die de ontzagwekkende psychische spanning heeft bewerkt waardoor de kunstenaar, bij het scheppen van beide werken, tot zijn kunstdaad is gedreven.

Het is deze zoo te zeggen „goddelijke" of „demonische" bezetenheid, — die door den Aziaat ook als zoodanig wordt erkend —, welke hem, in verband met de geduldige, eerbiedige oefening van zijn technisch kunnen, in staat stelt tot het scheppen van deze verwonderlijke werken.

Niet de al of niet religieuze strekking van het o n d e r w e r p, maar de geestelijke ontroerdheid van den m a k e r op het oogenblik van zijn kunstdaad, en de mate van zijn technisch kunnen, zooals die zich in de wijze en de kracht van de uitbeelding openbaren, stempelen een werk tot k u n s t.

Het is hier niet de plaats om deze beschouwingen verder te ontwikkelen; beschouwingen, waarbij o.a. ook nog zou moeten worden gewezen op het eigenaardige feit, dat het zuiver Aziatische kunstwerk, wanneer het een natuurmotief bezigt, dit altijd geeft als uit-beelding van het w e z e n, maar nimmer als af-beelding van de toevallige v e r s c h ij n i n g.

Maar wel is noodig hier de aandacht te vestigen op de noodzakelijkheid, om bij de inrichting onzer tentoonstellingen, de k e u z e der voorwerpen uitsluitend te bepalen naar hunne aesthetische waarde; terwijl bij de beschrijving in onze catalogi alle aandacht zal worden gewijd aan zoo nauwkeurig mogelijke archaeologische, iconographische en waar noodig wijsgeerige determineering in die — wel niet zoo veelvuldig voorkomende — gevallen, dat hieromtrent met zekerheid de gegevens zijn vast te stellen.

Met deze gegevens willen wij den beschouwer in staat stellen zich geheel op het kunstwerk te concentreeren en zoo mogelijk de daardoor gewekte schoonheidsontroering te doorleven.

Door ons, — wien het dus boven alles om dit schouwen der schoonheid is te doen, en die willen trachten een steeds zuiverder maatstaf te vinden om de reine kunst te kennen onder de overstelpende massa der troebele surrogaten —, zal daarbij worden beproefd ook ons zelf steeds vaster van dit doel te doordringen en te trachten wat nog, onzeker en onderbewust, door ons mocht worden gevoeld, op te heffen tot de sfeer van het klare weten.

Eerst de kennismaking met een zoo groot mogelijk aantal kunstwerken, die — ondanks de groote verscheidenheid van uitbeeldingswijze — in hun stijl toch gelijken oorsprong verraden, zal ons daartoe in staat stellen; ons daardoor ook de macht geven in sommige gevallen de oogen van het publiek te openen, en aldus het behoud te bewerken van veel van wat anders, onder de massa van andere, aesthetisch-waardelooze voorwerpen, verloren zou gaan."

Het Algemeen Bestuur dier vereeniging bestaat uit de heeren:

Mr. H. K. Westerdorp, Voorzitter; *Mr. G. J. Verburgt*, Onder-Voorzitter; *T. B. Roorda*, Archivaris; *Herman F. E. Visser*, Secretaris; ...., Penningmeester; *Dr. N. J. Krom*, Gedelegeerd Lid; *Mr M. I. Duparc; T. van Erp; Dr. H. H Juynboll; Mr. F. C. Koch; Jhr. H. Loudon; R. May; Wouter Nijhoff; J. W. van Nouhuys; Nanne Ottema; Dr. C. van Rijckevorsel; G. P. Rouffaer; Reinier D. Verbeek; Mr. G. Vissering; Prof. Dr. M. W. de Visser; Prof. Dr. J. Ph. Vogel; J. W. IJzerman.*

Blijkens een door de jeugdige vereeniging uitgegeven Mededeeling No. 1 heeft zij besloten van 15 Sept. tot 15 Oct. 1919 te Amsterdam eene „Tentoonstelling van Oost-Aziatische kunst" te houden, waartoe de medewerking wordt ingeroepen van alle bezitters van Oost-Aziatische kunstschatten, behoorende tot een of meerdere der navolgende groepen.

I. Chineesch, Japansch en Koreaansch beeldhouwwerk; Chineesche, Japansche en Koreaansche schil-

derijen (kakemono's en makimono's), prenten, ceramiek, lakwerken, enz.

II. Tibetaansche kunst;

III. Siameesche en andere Achter-Indische kunst.

De commissie voor deze Tentoonstelling bestaat uit de heeren: *Nanne Ottema; T. B. Roorda; Mr. G. J. Verburgt; Prof. Dr. M. W de Visser; Mr. H. K. Westendorp; Herman F. E. Visser,* Secretaris.

Correspondentie omtrent eventueele medewerking enz. gelieve men te richten tot het Secretariaat der Vereeniging, Bankastraat 54, Den Haag.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Is dat noodig?

Zoo vraagt W. S. in *De Indiër*, dat er een inspectrice voor het onderwijs in de huishoudelijke vakken op een salaris van *f* 500—f 700 p. m. benoemd wordt, terwijl er slechts d r i e scholen van dien aard bestaan? Is de uitgaaf van *f* 500 p. m. voor de inspectie van die scholen te verdedigen?

Een ander geval.

Er is een inspecteur voor het M. U. L. O., die 17 scholen te inspecteeren heeft. Nu is er een adjunct-inspecteur aangesteld. De vraag mag gedaan worden, of die inspecteur het werk niet alleen af kan. Stellen we 14 dagen voor elke school (reizen inbegrepen) dan zijn dat 34 weken en blijft er nog genoeg tijd voor anderen arbeid. Temeer rijst de vraag, of de benoeming van een adjunct zoo dringend noodig was, als we het getal scholen nagaan, dat de verschillende inspecteurs van het L. O. in hun ressort hebben.

In de 1e afd. werden in 1916 van de 45 scholen er 21 bezocht; in de 2e afd. 21 van de 61; in de 3e afd. 24 van de 47; in de 4e afd. 28 van de 72 en in de 5e afd. 40 van de 46 scholen. Bij het L. O. worden de scholen niet elk jaar bezocht,en dat is ook volstrekt niet noodig. De inspecteur van het M. U. L. O. kan zijn 17 scholen alle bezoeken elk jaar en houdt dan nog den noodigen tijd voor bureauwerk over. Is die tijd daarvoor niet voldoende, dan dient dat werk verminderd te worden. Er was dan geen adjunct noodig en er werd geen onderwijzer aan 't gewone personeel onttrokken, terwijl het geld voor dien adjunct op andere wijze besteed kon worden.

Nog een ander geval.

De inspecteur van het Holl. Inl. onderwijs wordt thans bijgestaan door 5 adjuncten, allen met standplaats Batavia. Waarvoor is dat laatste noodig? Was het niet beter elken adjunct een afdeeling te geven met een daarin liggende standplaats?

Zouden daardoor niet enorme uitgaven voor reiskosten worden uitgespaard?

Welke gewichtige redenen bestaan er om die heele inspectie der Holl.-Inl. scholen te Batavia bijeen te trekken?

Verwaarloosde landskinderen.

Onder dezen titel is in *De Sumatra Post* een artikel verschenen van den ter Oostkust van Sumatra zeer bekenden Mr. J. v a n d e n B r a n d, in welk artikel hij opkomt voor de Inlanders in het gewest O. v. S., die van buiten het gewest afkomstig zijn.

Wat toch is het geval?

De bepalingen der politieke contracten, welke het Gouvernement van Nederl.-Indië met de verschillende zelfbesturen gesloten heeft, geven aan, waar de ingezetenen hun recht moeten zoeken. Bij die contracten worden de ingezetenen van Sumatra's Oostkust in twee hoofdgroepen verdeeld: zij, die vallen onder de jurisdictie van de Gouvernements Rechters en Rechtscolleges en zij, die zijn onderworpen aan de rechtspraak van het Inlandsch Zelfbestuur, welke laatste geschiedt door de z.g. Karapatans.

Volgens het, het laatst in 1917 gewijzigde, politiek contract met het Inl. Zelfbestuur van Deli genieten van de Gouvernementsrechtspraak:

a. Europeanen en met dezen gelijkgestelden;
b. Vreemde Oosterlingen (met inlanders gelijkgestelde personen);
c. Inlandsche Lansdienaren;
d. Inlanders, gevestigd binnen de grenzen der terreinen, die tot een der doeleinden, in art. 12 omschreven, door het zelfbestuur ter beschikking van den Lande afgestaan zijn of zullen worden;
e. Inlandsche Christenen, zoodra en voor zoover zulks door den Gouverneur-Generaal zal worden bepaald;
f. Inlanders van buiten het gewest, die zich tijdelijk in het landschap Deli bevinden;
g. Inlanders, die krachtens met hun werkgevers op den voet der bestaande wettelijke bepalingen gesloten werkcontracten werkzaam zijn op de ondernemingen van handel, landbouw of nijverheid, zoomede bij de openbare werken en den aanleg en de exploitatie van spoor- en tramwegen in het gewest.

Den Inlanders, die van buiten het gewest afkomstig zijn en die in hun land van afkomst voor een groot deel onderworpen zijn geweest aan de Rechtspraak van het Gouvernement, wordt dit voorrecht ontnomen, en aldus worden zij ten achtergesteld bij alle vreemde Oosterlingen.

Schr. vraagt, of het Gouvernement het recht heeft tot een dergelijke c a p i t i s d e m i n u t i o (verlies van burgerrechten). Art. 74 van het R. R. bepaalt immers, dat overal waar de Inl. bevolking niet is gelaten in het genot harer eigene rechtspleging, in Nederlandsch-Indië recht wordt gesproken in naam des Konings. De bedoeling hiervan kan geen andere wezen, dan de rechtspraak van het Zelfbestuur, zoodra er ook in naam des Konings wordt rechtgesproken, te beperken tot de oorspronkelijke, de inheemsche bevolking.

Ieder Gouvernement behoort zijn onderdanen te waarborgen dat, waar mogelijk, hun de rechtspraak van dat Gouvernement ten deel valt. Dit deden de Romeinen ook, deze geboren juristen, bij wie de handhaving van dat recht verbonden was aan het onderdaanschap van Rome. Tot staving van zijn beweren haalt schr. de geschiedenis van Paulus aan voor Koning Agrippa, zooals die voorkomt in de Handelingen der Apostelen.

En al zijn de staatsrechtelijke verhoudingen in de Nederlandsche koloniën niet gelijk aan die in de Romeinsche provincie, ons Gouvernement heeft toch ook den plicht om voor hen, die eenmaal het recht op de Gouvernementsrechtspraak verworven hebben, dit recht te handhaven in alle politieke contracten met Zelfbesturen, waar binnen het gebied dier Zelfbesturen ook recht wordt gesproken in naam des Konings. Zelfs zou schr. wenschen, dat zuivere Gouvernementsonderdanen in die zelfbesturende rijken, waar nog niet in naam des Konings wordt rechtgesproken, steeds een beroep op den Koning konden doen, d. i. eischen, dat hun zaak door den Gouvernementsrechter behandeld zou worden.

Op Java en Madoera is de scheiding tusschen de administratieve en rechterlijke macht tot stand gekomen en daarvan genieten alle Gouvernementsonderdanen, niet alleen in het rechtstreeks bestuurd gebied, doch ook in de Vorstenlanden, waar men zelfs de Gouvernementsrechtspraak, behoudens enkele uitzonderingen, van toepassing verklaard heeft op de inheemsche bevolking.

Ter O. v. S. is langen tijd in dezelfde richting gewerkt, zelfs was in 1907 verkregen, dat met uitsluiting van de inheemsche bevolking, alle bevolkingsgroepen aan de Gouvernementsrechtspraak waren onderworpen, ,,terwijl deze rechtspraak zelfs over de inheemsche bevolking werd uitgestrekt, voor zoover deze met een of meer Gouvernementsonderdanen in een burgerlijke of strafrechterlijke zaak betrokken was."

Bij de wijziging van het politieke contract in 1917 is de historische lijn verlaten en heeft het Gouvernement een stap achterwaarts gedaan.

Waardoor dat veroorzaakt is?

Volgens schr.'s meening waarschijnlijk doordat de Gouverneur-Generaal alleen is afgegaan op mededeelingen van de zijde van het Binnenlandsch Bestuur.

Bij verschillende ambtenaren van het B. B.

heerscht nog steeds de legende, „dat de Inl. bevolking aan de arbitraire rechtspraak harer hoofden, al dan niet onder supervisie van een ambtenaar van het B. B., verre de voorkeur geeft boven de rechtspraak door rechterlijke ambtenaren, gebonden als die zijn aan de wettelijke verordeningen."

Wie lang in nauwe aanraking geweest is met de niet-Europeesche bevolking, weet, dat deze rechtspraak door rechterlijke ambtenaren verre verkiest boven de rechtspraak harer hoofden en die der administratieve macht, ook al begrijpt ze de rechtsgronden niet steeds.

Ter eere van de rechterlijke macht in Ned.-Indië kan gezegd worden, dat de Europeaan, zoowel als de vreemde Oosterling en de Inlander het volste vertrouwen hebben in de onpartijdigheid van den Rechter, die het vonnis wijst. En dat vertrouwen missen we bij de justiciabelen, welke zijn onderworpen aan de inheemsche of administratieve rechtspraak.

Hoeveel onrechtmatige handelingen zijn en worden niet bedreven door ambtenaren van het B. B. hetzij uit onkunde, hetzij uit gebrek aan eerbied voor de wet.

En is dat geen reden genoeg, vraagt schr., om de rechtspraak aan deze onbevoegden te ontnemen en toe te vertrouwen aan ter zake bevoegde ambtenaren, die tevens doordrongen zijn van eerbied voor de wet?

Een welbesteed leven.

Zoo noemt de *Java-Bode* het leven van den heer H. C. H. de Bie, eenigen tijd geleden afgetreden als Inspecteur van het Inlandsch Landbouwonderwijs. Gaan we het leven van den heer de Bie na, zoo zien we, wat iemand door werk- en wilskracht, gepaard aan getrouwe plichtsbetrachting, kan bereiken.

Uit onbemiddelde ouders geboren, genoot hij het onderricht aan het z.g. Gymnasium Willem III, als pupil van het „Studiefonds voor onbemiddelde leerlingen van goeden aanleg."

Na het eindexamen met goed gevolg afgelegd te hebben, moest hij op eigen beenen staan. Al trok hem de studie op de z.g. Afdeeling B voor het grootambtenaarsexamen ook bijzonder aan, hij kon door gebrek aan geld niet aan zijn studielust voldoen. Hij besloot door arbeid de benoodigde som, welke voor een jaar ineens vooruit gestort moest worden, te verdienen.

Daar hij op geen enkel gouvernementsbureau een plaats kon krijgen, trok hij naar de benedenstad, om te zien of er in den handel een betrekking voor hem te krijgen was.

Na aan verschillende kantoren vergeefs te hebben aangeklopt, kwam hij terecht bij de firma Ernst en Co., indertijd uitgeefster van het „Algemeen Dagblad voor N.-Indië", onder redactie van l'Ange Huet. De heer Huet vroeg hem „of hij wat had". Daar dit niet het geval was, moest hij maar wat zien te krijgen, meende de heer Huet en zoo kuierde de Bie de straat op, op zoek naar nieuws.

Zijn eerste proeve van reportersarbeid bracht hem f 3 op.

Een jaar ging op die wijze voorbij en toen had hij de som bijeengegaard, noodig om zijn studie voor het eerste jaar te bekostigen. Aan het eind van dat eerste jaar was de bodem van zijn spaarpot te zien. Gelukkig wist een zijner studiegenooten zijn ouders te Benkoelen te bewegen de noodige som voor te schieten, en zoo kon de Bie verder studeeren.

In 1884 werd hij benoemd tot Burgerlijk ambtenaar ter beschikking van den ass.-resident van Bandoeng, toegevoegd aan den controleur aldaar.

Te Bandoeng ontmoette hij den heer Huet weer, aan welke ontmoeting hij het waarschijnlijk te danken had, dat de heer Daum hem om vaste medewerking verzocht aan het pas opgerichte tijdschrift B. B. Een poging om hem geheel aan den B. B.-dienst te onttrekken, mislukte.

In 1888 werd hij aspirant-controleur, eerst te Soemedang, later te Garoet, waar hij door den Inspecteur van de Cultures F. A. Liefrinck aangezocht werd, om aan dezen toegevoegd te worden, speciaal voor het landrente-onderzoek, waarop hij te Soekaboemi geplaatst werd.

Door den aard van zijn betrekking verkeerde hij veel in de dessa's, en was hij spoedig met de zeden en toestanden volkomen op de hoogte. Na zijn bevordering tot controleur 2e klasse in 1890 bleef hij den heer Liefrinck toegevoegd voor het landrente-onderzoek in de Preanger, waar hij tot 1901 werkzaam bleef.

Toen werd hij gewestelijk secretaris te Djokja, doch in 1903 verzocht de ass.-res. i. c. de heer de Wolff van Westerrode om hem den heer de Bie toe te voegen ter voorbereiding van het landbouwcrediet van Noord-Preanger.

In 1904 wenschte prof. Treub den heer de Bie aan zich toegevoegd te zien. In 1905 bij de oprichting van het Landbouwdepartement viel de heer de Bie in als adj.-inspecteur van den Inl. landbouw.

„In 1908 kwam Dr. Lovink, een man van de praktijk. De Europeesche kennis en de Indische ervaring van beiden vulden elkander aan, er ontstond uitstekende samenwerking. De heer de Bie kreeg verschillende opdrachten, o. a. de leiding der jonge Indische landbouwkundigen, en het instellen van een onderzoek naar bevolkingsthee in de Preanger met het gevolg, dat deze laatste cultuur thans bij het Landbouwdepartement getrokken is."

Bij de opening der eerste landbouwschool te Kopo hield de heer de Bie een rede, waarmee zijn oude vriend, de Regent van Tjandjoer, zoo ingenomen was, dat hij die toespraak in het Soendaneesch liet vertalen onder den naam van: Babad moeka sakola Tani di Kopo.

Zijn ervaring en kennis van de taal bezorgden hem een goeden naam onder de eenvoudige dessalieden, die vertrouwen in hem stelden, waardoor hij veel dingen te weten kwam, die anders niet tot hem zouden zijn doorgedrongen.

Verschillende artikelen van zijn hand verschenen in het Tijdschrift voor B. B., in dat van Nijverheid en Landbouw in N.-I., in Teysmannia e. a., terwijl verschillende verhandelingen verschenen in de „Mededeelingen van het Dep. v. Landbouw".

Het door hem samengestelde werk: „De landbouw der Inlandsche bevolking op Java", waarvan nu een nieuwe bewerking door hem zal bezorgd wordene, bevat volgens Prof. Treub veel wetenswaardigheden en allerlei inlichtingen op het gebied van den Inl. landbouw.

De heer de Bie mag terugzien op een eervolle ambtenaarsloopbaan, opgebouwd met eigen kracht: hij is met recht een selfmade man.

Suriname.

Weer eens een pakje couranten uit Suriname ontvangen, maar de nummers sluiten niet aan bij die per vorige gelegenheid ontvangen. Men mag dankbaar zijn, dat er nog iets van de zendingen terecht komt.

In „De West" van 30 Juli vinden we nog een nagalm van de behandeling van de Surinaamsche begrooting in de Tweede Kamer in het voorjaar:

„Naar wij vernemen — schrijft het blad — is tele-

graphisch alhier bericht ontvangen, dat het Kamerlid van Kol in de Eerste Kamer den handschoen heeft opgenomen voor het beleid van Gouverneur Staal en daarin krachtig werd bijgevallen door Minister Pleyte. De Minister prees zoowel het beleid als de bewaamheid van den Landvoogd.

Alzoo is de Gouverneur gerehabiliteerd.

Valt af te wachten, of in de Eerste Kamer ook iets is gedaan om den indruk weg te nemen van de grievende uitlatingen in de Tweede Kamer over het college der Kol. Staten."

Onze lezers weten, dat alleen de heer van Kol voor dit college in de bres is gesprongen.

* * *

Tot voorzitter der Koloniale Staten is benoemd de heer J. A. Dragten, tot ondervoorzitter de heer J. R. Thomson.

De heer van Asch van Wijck had verzocht niet meer in aanmerking te komen voor het voorzitterschap.

* * *

De firma Kersten en Co. heeft voor hare plantage Beckhuizen een motorploeg ontvangen.

Een stap vooruit. Men maakt in Suriname nog veel te weinig gebruik van landbouwwerktuigen en dat in een land waar men handen tekort komt.

* * *

In „De West" van 2 Augustus een noodkreet over den arbeidsnood op de plantages, naar aanleiding van statistieken, den redacteur onder de oogen gekomen:

„Komt er niet spoedig uitredding, dan is een débâcle onvermijdelijk. Van een behoorlijk onderhoud der cultures kon reeds sedert lang geen sprake meer zijn. Thans is het reeds zóó ver, dat min of meer groote gedeelten der aanplantingen weder in bosch opgroeien. En de kans is groot, dat men weldra op sommige plantages niet eens voldoende handen heeft om den oogst binnen te halen."

Het blad licht dit toe met zeer welsprekende cijfers uit de verschillende landbouwdistricten en vervolgt dan aldus:

„Er zijn voor het loopend seizoen 2900 arbeiders aangevraagd en er komen er 600, dat is dus een druppel op een gloeiende plaat.

De aanplant van voedingsgewassen op de plantages heeft den toestand nog erger gemaakt. En toch is het absoluut onvermijdelijk, dat daarmede wordt voortgegaan, daar, in weerwil van alle aanmoediging van den kleinen landbouw, deze niet in staat blijkt voldoende voedingsgewassen aan te planten voor de huidige, abnormale tijden.

De plantages trachten, door vrijgevige voorwaarden, de arbeiders na hun contract zooveel mogelijk gevestigd te houden op de ondernemingen. Van Gouvernementswege wordt dit terecht bevorderd door de premie, die vroeger alleen werd toegekend op vestigingsplaatsen, thans ook toe te kennen aan arbeiders die zich vestigen op plantages.

Naar men zegt, is er goede hoop, dat in de toekomst der Javaansche immigratie krachtig bevorderd zal worden. De Gouverneur-Generaal van Indië, graaf van Limburg Stirum, moet zijn medewerking hebben toegezegd. Gouverneur Staal heeft nog dezer dagen wederom telegraphisch verzocht, om van eventueele verschepingsgelegenheden van Indië naar New-York in het loopend jaar, te willen gebruik maken om een zoo groot mogelijk aantal arbeiders voor Suriname mede te zenden."

Tot zoover „De West". Wij mogen hopen, dat de nieuwe Minister van Koloniën, die ook uit eigen aanschouwing de nooden der kolonie kent, de zaak krachtig zal aanpakken. Wordt het arbeidersvraagstuk niet spoedig opgelost, dan helpen geen tien landbouwleenbanken.

* * *

„De West" van 9 Augustus schrijft:

„M. Nassy. Een ambtenaar die tot in lengte van jaren zijn geboorteland met groote toewijding en trouw heeft gediend, verlaat heden de kolonie. Hij was een sieraad voor het ambtenarenkorps, een man van groote bewaamheid, onkreukbaar karakter en onvermoeide werkzaamheid, een voorbeeld voor de jongeren. Zijn heengaan is een verlies voor de kolonie en een leegte voor velen.

De heer Nassy had zeker, wat zijn psysiek betreft, nog lang zijn werkkracht aan de kolonie kunnen geven, doch zijn hart trok naar zijn kinderen in Indië.

Op de meest eervolle wijze is hem op zijn verzoek gisteren eervol ontslag verleend als districts-commissaris en uit andere functiën die hij bekleedde, doch nog niet als buitengewoon lid van den Raad van Bestuur.

Bij missive van denzelfden dag werd aan den heer Nassy de bijzondere dank van den Gouverneur betuigd voor de langdurige, vele en zeer goede diensten door hem in verschillende betrekkingen in Suriname bewezen."

* * *

De Stct. No. 234 bevat de statuten der naamlooze vennootschap: West-Indische Cultuurbank, te Amsterdam.

Doel: bevordering van den landbouw in West-Indië door: 1°. het ter leen verstrekken van werkkapitaal aan cultuurondernemingen, onder hypothecair verband van bebouwde zoowel als van onbebouwde eigendommen in Nederlandsch West-Indië; 2°. het verleenen van voorschotten aan cultuurondernemingen onder bedrijfsverband; 3°. het verleenen van voorschotten op te consigneeren producten, het doen verwerken en ten vervoer en ten verkoop geschikt maken der te verkrijgen producten en het doen vervoeren en verkoopen daarvan; 4°. het verkrijgen, exploiteeren en vervreemden van cultuurondernemingen voor eigen rekening of in gemeenschappelijke rekening met derden en het deelnemen in zoodanige ondernemingen; 5°. het beheeren van of het toezicht houden op cultuurondernemingen, voor rekening van derden; 6°. het verrichten van alle handelingen, welke in rechtstreeksch verband staan met het sub 1°. tot en met 5°. omschrevene.

Duur: 50 jaar.

Kapitaal: ƒ 1 millioen, verdeeld in 1000 aandeelen à ƒ 1000, waarvan geplaatst ƒ 500.000.

Directie: mr. dr. C. F. Schoch en R. A. Kaiser.

Commissarissen: mr. dr. G. J. Fabius, J. van Hasselt, C. E. ter Meulen, J. Sibinga Mulder en Abram Muller.

Curaçao.

In de Curaçaosche bladen van begin Augustus j.l. lezen wij:

„Eindelijk viel de „*Vulcanus*" binnen met het langverwachte tarwemeel uit Argentinië, plus minus 383 ton. 5000 zakken werden gelost.

Dat meel is van zeer goede kwaliteit en versch. Ook de prijs valt, de hooge vervoerkosten in aanmerking genomen, mee. Het meel is nu ook goedkooper geworden; volgens officiëele mededeeling kost het thans ƒ 46 per zak, tot welken prijs ook het nog voorradig zijnde Amerikaansche is teruggebracht.

Wij zijn nu voor ongeveer drie maanden van ons dagelijksch brood verzekerd. Laat ons hopen, dat binnen dien tijd de omstandigheden zich zoo zullen wijzigen, dat wij weer op geregelden aanvoer zullen kunnen rekenen.

* * *

Herinnering aan den ouden tijd.

Onder dit hoofd schrijft de *Amigoe* van 3 Augustus j. l.:

„Deze week stond de scheepvaart in het teeken van vredestijd. Zondag de „Vulcanus" binnen, de „Zulia" uit, Maandag de „Caracas" binnen, 's middags met de „Merida" uit. De „Juno" lag voor de haven, doch had niet te laden of te lossen en stoomde door. Woensdagavond liep de Deensche boot „Gulfaxe" binnen, Donderdag de „Merida"; gisterenmorgen vóór 6 uur waren reeds drie steamers ingekomen: de „Caracas", de „American" en de Noorsche „Fagersand". Gisterenavond vertrokken „Ca-

racas'' en ,,American'' en vandaag is de ,,Oranje Nassau'' binnengekomen.

Is het niet een week als vóór den oorlog?''

* * *

In hetzelfde blad lezen wij:

,,Met de ,,Legazpi'' arriveerde de Apostolische Internuntius van Venezuela, Mgr. Fr. Marchetti—Selvaggiani, Aartsbisschop-titulair van Seleucia, vergezeld van den Secretaris der Internuntiatuur te Bogota, Mgr. A. Levame. Beide Kerkelijke Hoogwaardigheidsbekleeders, die op hun doorreis waren naar Caracas, werden door den secretaris van Mgr. Vuylsteke aan boord verwelkomd en beantwoordden deze beleefdheid met een tegenbezoek. In gezelschap van Zijne Hooge Gasten heeft Mgr. Donderdag verschillende gedeelten en gestichten van ons eiland bezocht.

De Apostolische Internuntius, die langen tijd in Washington, Zwitserland, Duitschland en Italië is geweest, gaf aan Mgr. als zijn meening te kennen, dat onze katholieke inrichtingen niet behoeven achter te staan bij die in Europa of Amerika. Ons eiland heeft op hen een goeden indruk gemaakt.

* * *

Op 2 Augustus j.l. heeft er in de Protestantsche Gemeente te Willemstad een feit plaats gehad, dat zeker in langen tijd niet voorgekomen is, n.l. een algemeene vergadering van de geheele Gemeente, bijeengeroepen om te beslissen omtrent een door den Kerkeraad opgevat plan.

Deze heeft n.l. voorgesteld een nieuwe kerk op Otrabanda te bouwen.

Daar, zooals te begrijpen was, vele bezwaren tegen zoo'n plan zouden kunnen worden opgeworpen, was de Kerkeraad van meening, dat 't beter was de geheele Gemeente te raadplegen.

Door den voorzitter waren alle redelijke bezwaren in zes te zamen gevat, welke hij op zulk een wijze weerlegde, dat op 't eind der vergadering bijna met algemeene stemmen 't plan werd goedgekeurd.

Een Commissie van 7 dames en 7 heeren heeft zich reeds gevormd om 't plan ten uitvoer te brengen.

* * *

De *Cur. Crt* van 9 Aug. j.l. meldt:

Na langdurig lijden is de heer Carl Anton Zeppenfeldt in het Sanatorium ,,Het Groene Kruis'' overleden.

De overledene, die den leeftijd van 65 jaren bereikte, was lange jaren gouvernementsgeneeskundige, eerst op St. Eustatius, daarna in de 3e, 4e en 5e districten op dit eiland en ten slotte in het stadsdistrict.

In Maart 1912 nam hij ontslag uit den gouvernementsdienst en wijdde zich toen uitsluitend aan de particuliere praktijk.

Hij is ook lid van den Kolonialen Raad geweest.

Op zijn initiatief werd hier in het jaar 1909 opgericht de Vereeniging ,,Het Groene Kruis'', die bewezen heeft in een bestaande behoefte te voorzien.

Mede is aan hem te danken het initiatief tot het in leven roepen van het Sanatorium ,,Het Groene Kruis'', voor welks oprichting hij zich zeer veel moeite gegeven heeft.

Onder zeer vele blijken van belangstelling had Zaterdagnamiddag de begrafenis plaats. Bij het graf wijdden de heeren Ds. Eybers, J. C. B. Forbes, R. J. Beaujon Jr., G. D. Da Costa Gomez, H. J. Vooren en F. W. P. Winkel, woorden van waardeering aan de nagedachtenis van den ontslapene.

* * *

Onze landgenoot Mr. G. Pinedo, indertijd spraktizijn alhier, is te Weltevreden, alwaar hij een gouvernementsbetrekking bekleedde, overleden.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Goede Raad. In de *Oetoesan Hindia wordt* vermeld, dat in de maand Mei j.l. een vijftal hulponderwijzers van Tandjoeng en Gondang zich bij den Controleur van West Lombok vervoegden, teneinde uitbetaling te verzoeken van hun salaris, dat reeds twee maanden achterstallig was. Zij kregen toen echter slechts één maand uitbetaald. De redacteur *T*(irto *D*(anoedjo) merkt op, dat die onderwijzers niet mogen berusten in zoo'n behandeling en zich moeten beklagen bij den Direkteur van Onderwijs.

Tusschenkomst van S. I. gewenscht. Naar hetzelfde blad meldt, is onder de bedienden van de Sociëteit te Semarang — zestien in getal — staking uitgebroken. Deze vond haar oorzaak in een nieuwe loonregeling, waarbij het maandtraktement van de jongens met *f* 2.— ieder werd verminderd en voor elken bon een bepaalde toeslag werd gegeven. Naar van de zijde van het sociëteitsbestuur werd verzekerd, leverde dit stelsel voor de overgroote meerderheid van de jongens voordeel op, voor sommigen zelfs van *f* 3.— tot *f* 4.— en werd hun bij de uitbetaling van het loon in totaal een aanzienlijk hooger bedrag dan anders uitgekeerd. Vele jongens namen hier geen genoegen mede en bleven 's middags weg. De mandoers en enkele andere leden van het bediendenpersoneel staakten echter niet. Daarop werd door bemiddeling van een der mandoers te kennen gegeven, dat de jongens niet ongeneigd waren om weer terug te komen, doch van de zijde van het bestuur is dit aanbod van de hand gewezen en zal naar ander personeel worden omgezien. De schrijver acht ten deze de tusschenkomst van de S. I. wenschelijk.

Misverstand. De *Neratja* is er over gevallen, dat de heer Schaap, redacteur van *de Java Bode*, de rede van den heer *Tjokroaminoto* in den Volksraad op zoo heftige wijze heeft aangevallen in een hoofdartikel ,,*Tjokroaminoto is een demagoog van de gemeenste soort.*'' Het blad is van oordeel, dat de heer Schaap de woorden van den heer Tjokroaminoto verkeerd heeft verstaan.

Aanbeveling van ,,Djawa Setia''. Hieronder volgt *woordelijk* een opstel van een Inlandsch soldaat, opgenomen in het *Bataviaasch Nieuwsblad:* ,,Op den 24en April 1918 wierp de Inlandsche militaire vereeniging ,,*Djawa Setia*'' hare eerste blikken op de warme zonnestralen en deed den Inlandschen militairen begrijpen, dat zij hunne positie veel te verbeteren hebben. Om haar doel te kunnen begrijpen, zal de vereeniging alle begaanbare paden betreden en voorzichtig, pas voor pas, voorwaarts gaan. Aangezien men, om tot een positieverbetering te geraken, zijn doen en laten voor die verbetering waardig moet maken, zal de ,,*Djawa Setia*'' aanvankelijk naar het bereiken van de menschheid en het plichtsgevoel streven, om verbetering aan den man zelf te brengen. Daarna zal zij de Inlandsche militairen uit hun mijmering wakker schudden, om hun te laten weten waar, wat en welke hunne rechten zijn en deze op te eischen. Maar de Inlander is een mensch van de geheimzinnigste en moeielijkste categorie en het is dus zeer gemakkelijk om hem te misleiden. Het is, door zijn groote domheid, zeer moeielijk hem iets aan het verstand te brengen en bovendien is in hem een groote zwakheid opgesloten, zoo groot, dat hij bij de eerste toetreding van een derden persoon met een schijn van vrede of toegenegenheid, zich niet langer laat wachten; hij keurt alles blindelings goed, laat zijn eigen volharding varen en sluit zich bij andere vereenigingen aan, onverschillig of het een zedelijke of revolutionnaire vereeniging is. Het is

geen wonder, dat niemand van de Inlanders de beweging van den *Soldatenbond* van Soerabaja begrijpt; door de groote onverschilligheid en domheid van den Inlander heeft hij geen wil, om het een en ander te leeren kennen, zoodat het zeer afkeurenswaardig is, dat de Soerabajasche *Soldatenbond* Inlandsche leden aanneemt, want die domheid zal aan de Inlanders zeggen, dat de Soldatenbond een gezegende vereeniging der revolutie is.

Het is nu dus zaak om te beletten, dat de Inlandsche militairen uit de handen van de „*Djawa Setia*'' door een vreemd lichaam ontrukt worden, alvorens zij rijp genoeg zijn, om met de Europeanen samen te werken. De Inlandsche militairen hebben reeds hun eigen „*Djawa Setia*'', zooals de Menadoneezen de *Perserikatan-Minahasa* hebben, en zij blijven dus daarbij; niemand heeft het recht om hen daar vandaan weg te halen. *Djawa Setia* en *Perserikatan-Minahasa* hebben ieder haar eigen krachten, sterk genoeg om er de belangen harer leden mee te behartigen, sterker nog dan die van alle overige den militair onbekende lichamen.

Misschien zal er echter nog een dag komen, dat *Djawa Setia* zich bij den Soldatenbond aansluit. De Inlandsche vereeniging *Boedi Oetomo* heeft in de kazerne ook een afdeeling, welke afdeeling de wegen van *Djawa Setia* verspert, waardoor de laatste gedwongen wordt, zich tegen *Boedi Oetomo's* strijdkrachten te verdedigen. Men heeft een oprichter van de Inlandsche militaire vereeniging „*Djawa Setia*'' beleedigd, door hem te beschuldigen, dat hij de militaire *Boedi Oetomo* eerstdaags zal vernietigen, terwijl dit toch onmogelijk is. Nu meent *Soedarson*, dat er absoluut geen sprake meer is van een vrede tusschen beide vereenigingen, dus één van beiden moet ten gronde gaan. Men zei: „de *Boedi-Oetomo* (een vereeniging in den burgerstand) heeft reeds gedurende tien jaar haar recht van bestaan gekregen, terwijl „*Djawa Setia*'' haar geboortedag viert. Het spreekt dus van zelf, dat de eerste haar doel eerder zal kunnen bereiken dan de tweede vereeniging, die haar doel ook wel nooit kan bereiken. De *Boedi Oetomo* heeft reeds de volgende rechten gekregen: 1e. dat Inlanders officieren kunnen worden; 2e. dat op alle garnizoensplaatsen korpsscholen zijn; 3e. dat bij de vestingartillerie zich Inlanders bevinden, die evenveel soldij krijgen als hun Amboineesche broeders; 4e. dat de onderofficieren witte uniformen dragen; 5e. een duurtetoeslag.

Nu vraagt men zich af: Wat kan „*Djawa Setia*'' dan aan haar leden geven?'' Het antwoord hierop luidt: *Boedi Oetomo* maakt u niet belachelijk door u in de militaire beweging te mengen, want burgers zijn geen militairen. De Inlandsche militairen werden door *Boedi Oetomo* misleid; zij waren van meening, dat die bewuste vereeniging door Z. M. den Soesoehoenan van Soerakarta opgericht werd, in welk geval dus het succes verzekerd was. Volgens mijn opinie is de militaire *Boedi-Oetomo* een doode vereeniging, want zij stelt zich alleen ten doel een ondersteunings- en begrafenisfonds op te richten. Het doel van het bestuur der burgerlijke *Boedi Oetomo* is uitstekend, doch die van de militaire *Boedi-Oetomo* beteekent niets. De *Djawa Setia* is de beste vereeniging voor Inlandsche militairen.

Misbruiken. *Djodipo* klaagt er over in de *Sinar Hindia*, dat bij de woningverbetering misbruiken heerschen, welke spoedig uit den weg geruimd moeten worden. Er is steeds werk in overvloed; toch mogen de koelies in het ressort onder Ambarawa des Zaterdags niet werken. Zij moeten daar vanaf 7 uur present zijn om hun loon te ontvangen, terwijl de uitbetaling pas te 11 uur begint. Aan huizen, welke verbeterd moeten worden, begint men af te breken, terwijl ten slotte blijkt, dat aan de verbetering niet dadelijk kan worden begonnen door gebrek aan materiaal. Het verbeteringswerk, dat aan die kleine huisjes wel in één dag af kan, laat men tot groot ongerief der bewoners langer duren door niet genoeg koelies er aan te zetten. Dringend verzoekt de schrijver, dat aan die misbruiken een einde wordt gemaakt.

Geen animo voor B. B. De *Pewarta Deli* schrijft, dat den Inlanders meer en meer de lust ontbreekt bij het Binnenlandsch Bestuur dienst te nemen en geeft als voornaamste redenen daarvan op: 1e. omdat de aanvangstractementen te gering zijn; 2e. zij te veel naar de pijpen hunner meerderen moeten dansen; 3e. de promotie te langzaam gaat.

In de *Neratja* zegt *Dw. Sewojo*, dat behalve de oorzaken reeds in de pers genoemd aangaande de geringe animo als hierboven bedoeld, nog een andere beweegreden kan worden genoemd, n.l. deze, dat de meeste Inlandsche ambtenaren B. B. niet veel voelen voor de evolutie onder de Inlandsche bevolking. Zij doen geen moeite om zich op de hoogte te houden van de verschillende stroomingen, om ze in goede banen te leiden, de goede bedoelingen te steunen en wat minder goed is met beleid er uit te houden. Deze houding maakt, dat de bevolking weinig vertrouwen in hen stelt, en zij daarom in minder aanzien geraken. Daar vandaan, dat zij met hun lot niet tevreden zijn en deze betrekking minder gewild wordt.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een lezenswaardig Boek. De *Perniagan* brengt het volgende ter kennisse van hare lezers: „Het in Nederland gevestigd *Oostkust van Sumatra Instituut* heeft haar eerste publicatie onder den naam *Mededeeling No. 1* doen verschijnen, handelende over de Chineezen ter Oostkust van Sumatra, van de hand van den archivaris van het Instituut, den heer *A. G. de Bruin*, die veertien jaren ter S. O. kuste verblijf hield en wel zes jaren als ambtenaar voor de Chineesche zaken en acht jaren als adviseur der Deli-maatschappij. Het is een hoogst belangwekkend geschrift van den bij uitstek deskundigen schrijver, dat wij met bijzonder veel genoegen hebben doorgelezen en kunnen wij een ieder, die zich interesseert voor de werkzaamheden van de Chineezen in Indië, niet alleen ter Oostkust van Sumatra, de lezing ten zeerste aanbevelen. Is toch het werk in hoofdzaak gewijd aan de toestanden ter kuste, de interessante mededeelingen omtrent het familieleven der Chineezen, de vereering der voorvaderen, het bijgeloof en het onderwijs in China, de geheime genootschappen, de jaarlijksche feesten, het huwelijk en het familieleven zullen met belangstelling gelezen worden door iederen Europeaan en ontwikkelden Inlander in Ned.-Indië, die sympathie gevoelt met de nijvere uit China afkomstige medeingezetenen dier gewesten. De heer *de Bruin* besluit zijn geschrift met de volgende vleiende opmerkingen: „Zij (de Chineezen) vormen — we hebben het reeds opgemerkt — geen volk van engelen, een volk van heiligen, met een stralenkrans van louter deugden om het hoofd; zij zijn geen poppen van suikergoed en marsepein, zooals men ons wel eens op de mouw tracht te spelden, maar menschelijke wezens, met een behoorlijke dosis menschelijke gebreken en tekortkomingen. Hunne goede eigenschappen doen echter altijd weer, als men onder hen leeft en met hen omgaat, hunne slechte vergeten en over het hoofd zien. Zij blijven voor de Europeanen sympathiek, zéér sympathiek, en zij zijn lichamelijk en geestelijk gezond en krachtig.'' En in een aanvulling schrijft hij: „Wanneer iemand zou vragen, wat mij in de Chineezen en vooral in hun literatuur en hunne geschiedschrijving altijd het meest getroffen heeft, zou ik antwoorden: hun bezadigdheid, ja, ik zou haast zeggen: hun koele nuchterheid. Het gevoel wordt door het verstand overheerscht. Evenredig hieraan is de beknoptheid, de plechtige afgemetenheid van hun stijl. Elk woord is gewikt en gewogen. De alleroudste tijden buiten beschouwing gelaten, is hunne officieele geschiedenis merkwaardig betrouwbaar en zeldzaam vrij van overdrijving, mythen en legenden. De Chineezen hebben de eeuwen door voor Confucius een diepe vereering aan den dag gelegd, maar hem nooit omringd met wonderverhalen, noch hem herschapen tot een bovenaardsch figuur.''

Bovengenoemd blad eindigt de korte bespreking met de mededeeling, dat aan het slot van het werkje eene voor leeken belangwekkende beknopte uiteenzetting wordt gegeven van het Chineesche schrift.

Propaganda voor Theosofie. Den 16 Juli j.l. werd onder presidium van *Mr. Vreede*, een Theosophische Propaganda-vergadering in den Stadstuin te Semarang gehouden, bijgewoond door ruim vijfhonderd personen, in het bijzonder Javanen en Chineezen. *Kwik Kien Hien* en *Njoo Joe-Tik* traden achtereenvolgens als sprekers op, die het doel en de beteekenis der Theosophie uiteenzetten. De sprekers hoopten, dat het publiek zich bij de vereeniging zou aansluiten ter bevordering van verbroedering en wereldvrede. (*Perniagan*).

Voorspellingen. In het begin van dit jaar werden onder de Chineesche ingezetenen van Java en Sumatra, mogelijk ook elders, circulaires verspreid, waarin voorspellingen werden medegedeeld, gedaan door een priester in China. Groote onheilen zouden in den loop van dit jaar de aarde treffen. Hongersnooden, watervloeden, uitbarstingen e.a. geweldige natuurverschijnselen zullen de landen teisteren; de helft van het geheele menschdom zal te gronde gaan. Maar ook troost bracht de circulaire: Gedurende dit jaar moeten de Chineezen veel offeren aan bepaalde heiligen op bepaalde dagen.

In het Bekassische (Batavia) is nu weer een waarschuwing gekomen. Een der heiligen is nedergedaald in het lichaam van een Chineeschen ingezetene aldaar en heeft bevolen, dat de Chineezen, gedurende de vierde week van de maand (1 tot en met 7 Juli), elken avond van 5 tot 8 een offertafeltje op het erf moeten neerzetten met 3 kopjes thee, 3 kippeneieren, 3 stuks tangkwé en nog wat, met twee brandende kaarsen. Voorts moeten 3 stuks petassan (vuurwerk)

worden afgestoken, elk na één uur; gebeden moeten worden opgezonden tot een zevental heiligen, met name genoemd. De Chineesche wijkmeester te Bekasie heeft deze bevelen laten drukken en als circulaire gezonden aan de Chineezen in de residentie Batavia. Een herleving van oud China! Men meent ten minste, dat hier royalistische tendenzen mee in verband staan. *(Perniagan).*

Verzoek. Naar aanleiding der protesten van Chineesche zijde te Soerabaja tegen den dienst der immigratie, is de heer *Oei Tjang Tway*, secretaris van het Chineesche consulaat te Soerabaja, naar Batavia vertrokken. Een deputatie van Chineesche ingezetenen van Soerabaja zou naar Batavia vertrekken om bij de Regeering een voorstel in te dienen tot spoedige aanstelling van een vrouwelijke arts voor het lijfonderzoek bij Chineesche vrouwen. Uit Semarang zou binnenkort eveneens een gelijksoortige deputatie vertrekken, ten einde bij de Regeering hetzelfde verzoek te doen. *(Pewarta Soerabaja).*

In Oengaran (Semarang) is een beweging gaande tot stichting van een eigen *Tiong Hwa Hwee Koan*-school, wijl het verzoek tot oprichting van een Hollandsch-Chineesche school door de Regeering werd afgewezen. *(Pewarta Soerabaja).*

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De Chineesche en de Russische revolutie.

Aan de punten van overeenkomst en tegenstellingen tusschen de revolutiën in 't grootste Europeesche en 't grootste Aziatische rijk heeft Raoul du Vaure een hoofdartikel gewijd in la Dépêche Coloniale van 24 September. Hoewel wij niet gaarne alles wat hij in 't midden brengt zouden willen onderschrijven, is 't toch zeker interessant genoeg om verkort weergegeven te worden.

Bij 't uitbreken der omwenteling bevonden de twee landen zich in een gelijken politieken toestand. Czaar Nicolaas was vrijwel alleenheerscher. Hij had in naam wel een deel van zijn macht willen overgeven aan een volksvertegenwoordiging, de Doema, maar zijn streven bleef met de eene hand terug te nemen, wat met de andere gegeven was. Omgeven door een hof, ministers en hoogwaardigheidsbekleeders, die hem omtrent den werkelijken toestand misleidden, was hij onkundig van de wenschen van 't volk. Op niet gecontroleerde beschuldigingen werden velen in de vesting Petrus en Paulus geworpen, onafgebroken waren treurige convooien op weg naar Siberië. In weerwil van dit alles breidden de revolutionnaire denkbeelden zich uit en de onafhankelijke intellectueelen bevorderden de verspreiding ervan.

In China handelde de Mandschoe dynastie in denzelfden geest als die der Romanoffs. Vroeg 't volk om hervormingen, dan werden deze toegezegd maar niet gegeven. Jaren lang werd gesproken van herziening der grondwet, van 't bijeenbrengen van een Senaat en een Kamer van gekozenen. Keizerin Hi Sien, die enkele jaren voor de revolutie de macht in handen had, was de meest autocratische en wreedste der vorstinnen. 't Aantal onschuldigen op haar bevel veroordeeld, is ontelbaar. Zij was, als Czaar Nicolaas, omgeven door trouwelooze raadgevers, die haar den waren stand van zaken zoo goed verheelden, dat zij tijdens den boxeropstand in 1900 tot 't laatst toe aan de overwinning der regeeringstroepen geloofde. Eerst toen de kanonschoten van de geallieerden te Peking gehoord werden, begreep zij hoe 't er mee stond. Een overhaaste vlucht van de Keizerin met haar zoon, Keizer Koeang Soe, scheen toen 't eenige redmiddel. Uit hetgeen gebeurde werd geen leering getrokken, 't hof bleef doof en blind totdat de troon omver was gevallen, evenals enkele jaren later die van de Romanoffs.

Beide landen waren ten prooi aan afpersingen en misbruiken van de ambtenaren, waarbij de hoogstgeplaatsten het voorbeeld gaven.

In China als in Rusland heeft 't ontwikkelde gedeelte der bevolking meegewerkt om de revolutionnaire gedachten veld te doen winnen.

Maar naast deze punten van overeenstemming stonden ook groote tegenstellingen.

Toen de omwenteling in Rusland losbrak, werd dit in 't buitenland veelal begroet als de dageraad van een tijdperk van vrijheid, vooruitgang, arbeidzaamheid en welvaart. De verwachting viel tegen. De naam Kerensky sloeg in. Hij moest echter onder gaan in die van Trotsky en Lenin. Met hen vertoonde de Russische revolutie zich in al haar verschrikking. Wanorde, regeeringloosheid, haat tegen ieder, die hooger staat dan 't eigen ik, tegen allen die iets bezitten. Alles wordt ontredderd, arbeid en voortbrenging. De laagste verlangens zijn ontketend, in plaats dat 't moreel van 't volk wordt verheven. Diefstal en moord zijn tot staatsinstellingen gemaakt. De intellectueelen, die de omwenteling bevorderd hadden, zijn er de eerste slachtoffers van geworden. Leger en vloot maakten hunne officieren af, de groote steden waren getuigen van de monsterachtigste gruweldaden.

Spel en uitspatting vierden hoogtij. Wat waarde had, wat heilig was, was ter verdelging gedoemd. De soldaten wilden niet meer vechten tegen den vijand van buiten, maar richtten hun wapens tegen de broeders in 't eigen land, die zonder wapens tegenover hen stonden. Kwajongens speelden een rol en maakten willekeurig slachtoffers als kinderspel. Drie werklieden maken zich een dag tot rechter en beul van Czaar Nicolaas. Een man van de roode garde kondigt den Czarewitch den dood van zijn vader aan en legt 't kind daarna met een revolverschot neer.

In naam van de vrijheid wordt er neergeschoten, verdronken, de galg der Romanoffs werkt voor de Bolsjewiki niet vlug genoeg. Nooit onder eenig stelsel zijn de partijdigheid en 't despotisme tot dergelijke uitersten opgevoerd. Lenin en Trotsky weigeren zelfs aan hun politieke tegenstanders 't recht van te denken. Dagbladen van andere richting worden verboden. Steun wordt gezocht bij de onwetende menigte, wier luiheid en goedgeloovigheid worden gestreeld. De onbekwaamheid, de ruwheid overheerscht.

Du Vaure behoort tot hen, die in dit alles niet den Russischen geest zelf zien, maar den invloed van Duitschland. Hij gelooft, dat Trotsky en Lenin agenten zijn van den Duitschen generalen staf. Duitschland vreesde een machtig Rusland naast zich te zien ontstaan. Het heeft de revolutionnair gezinde joden, die zich te wreken hadden over hun vroegere behandeling als paria's, weten te vinden om Rusland in zijn eigen bouwval te doen stikken.

In China bestaat iets dergelijks niet. In 1911 werd 't rijk door een kind geregeerd, keizer Sien Tong. Als Nicolaas deed hij afstand van den troon. De hervormers behandelden hem echter met onderscheiding. Hij kreeg een paleis in Peking en een jaarlijksch pensioen. Met de andere mandschoe prinsen werd dienovereenkomstig gehandeld. De intellectueelen, die daar de geletterden worden genoemd, zijn niet uitgeroeid, 't prestige van de officieren en burger ambtenaren is eerder toe- dan afgenomen.

China toont 't verlangen om zich te organiseeren, om een groote en sterke natie te worden sedert het een republiek is. 't Zoekt onder zijn beste krachten de mannen, die de toekomst ten goede kunnen leiden. De Chineezen zijn gebleven, wat zij voor de revolutie waren, onvermoeide werkers, ijverige landbouwers, handige handelaars. Er is geen aanslag gepleegd op andermans eigendom, 't recht van te bezitten wordt er als een natuurrecht beschouwd. In China heeft iedereen 't recht vrij te denken en te schrijven. Breekt een opstand uit, dan tracht 't centrale gezag niet de partijgenooten van zijn tegenstanders te vernietigen; 't bindt den srijd alleen aan tegen de opstandelingen, en blijft ernaar streven tot een vergelijk te kunnen komen. Men spreekt dan niet van represaillemaatregelen, noch van fusileeren. Bij den dood van Yoean Shi Kaï vroeg de partij van Soen Yat Sen 't in staat van beschuldiging stellen van zijn aanhangers. Geen hunner werd ter dood veroordeeld, enkelen werden uit 't land verbannen, onder hen b.v. ook Liang Chen Yi, die thans veel kans heeft op 't vice-presidentschap van de republiek.

Voor den schr. is 't niet twijfelachtig, welke der twee stelsels 't meest is aan te bevelen en in welke der twee landen het woord „vrijheid'' 't best begrepen wordt. Voor ons, wij meenen dat hij een te zachtaardigen indruk geeft van de gemoedsstemming waarin in China de partijen bij een revolutie tegenover elkander staan. Daar heerscht wel geen terrorisme als in de laatste periode in Rusland, maar bekend is hoe velen, die niet tot de bovendrijvende partij behoorden, veiligheid buiten 't land hebben gezocht. Ook geeft de voortdurende burgeroorlog toch geen aanbeveling van 't Chineesche recept.

De koloniën bij de vredesonderhandelingen.

Nu aangenomen kan worden, dat beiderzijds de vredesonderhandelingen op de 14 punten, van de 8 Januari j.l. door president Wilson voor 't congres te Washington gehouden rede, zullen worden gegrond, brengen wij punt 5 hier nader in herinnering. 't Luidt: Een vrij, onbevangen en volstrekt onpartijdig onderzoek van alle koloniale aanspraken, berustend op een strikte inachtneming van het beginsel, dat, bij het oplossen van al zulke vraagstukken van souvereiniteit, de belangen van de daarbij betrokken bevolking evenveel moeten wegen als billijke aanspraken.

Wij voegen daar bovendien punt 12 aan toe, als mede geheel betrekking hebbende op hetgeen in deze rubriek besproken wordt. Voor de Turksche gedeelten van het Ottomaansche Rijk dient veiligheid en souvereiniteit te worden gewaarborgd; maar de andere nationaliteiten, thans onder Turksch bestuur, dienen een vasten waarborg te erlangen voor de veiligheid van leven en voor een absoluut onbelemmerde gelegenheid tot autonome ontwikkeling.

De Dardanellen moeten blijvend worden opengesteld voor de vrije vaart voor de schepen en den handel van alle naties, zulks onder internationale waarborgen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Weekblad voor Indië.

No. 11 van den 15en jaarg. bevat een korte beschouwing van N., getiteld: Volkscredietbanken; volgens schr. voldoen deze niet aan het doel met de oprichting — nu ongeveer 12 jaar geleden — beoogd, en zullen het nooit doen zoolang de leiding in hoofdzaak berust bij het afdeelingshoofd. De assitent-resident, tevens voorzitter van het Bestuur eener Volkscredietbank k a n elke geste van den administrateur van de betrokken Volkscredietbank tot nul reduceeren, ja zal dit soms moeten doen om zijn gouden pet te kunnen bemachtigen, indien hij vermoedt, dat er een soesah van een te nemen maatregel kan komen. Of nu de ethisch-economische grondslag in het gedrang zal komen, daar wordt niet naar gevraagd! — Verder bevat dit No. o.m. levensbijzonderheden van den onlangs vermoorden gezaghebber op het eiland Adonara, H. L. Lemaire (met diens portret als 2e luit.).

No. 12 bevat eene levensbeschrijving van H. A. Bethbeder, overleden te Soerabaja, 15 Juni j.l., oud-afdeelingschef S.S. op Java (met portret). — Kiekjes met korte bijschriften van Benkoelen, over een spoorweg-

ongeluk bij Wonokerto en over feesten te Pontianak, enz.

In No. 13 vraagt vooral de aandacht eene bijdrage van Hans van de Wall „Indrukken van de Sultansstad", verlucht door speciaal voor die bijdrage vervaardigde heel mooie foto's van Z. H. den Sultan van Jogjakarta, zijn gemalin, den kroonprins, Z. H. Prins Pakoe Alam en van den rijksbestuurder.

Teysmannia.

Inhoud van afl. 3, jaarg. 29: Sereh-cultuur en bereiding van citronella-olie, door G. de Graaf. (In dit opstel geeft schr. eenige practische ervaringen weer, opgedaan bij de cultuur van Andropogon Nardus in de Palembangsche Benedenlanden; vermeldt verder resultaten der olie-extractie, alsmede eenige aanteekeningen over het bedrijf elders). — Onderzoekingen betreffende de praktijkwaarde van de lijnen selectie-methode voor verschillende eenjarige landbouwgewassen (slot), door L. Koch. — De tabaksmier (met afbeeldingen), door Dr. W. Roepke. (Over deze schadelijke miersoort (Solenopsis geminata) op Java was tot nog toe niets gepubliceerd).

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Afl. 3 van deel 58 bevat o.a.: Opmerkingen over een merkwaardige typhus-infectie, door C. Bonne. — Klinische waarnemingen bij Zwartwaterkoorts, door C. D. de Langen. — Ueber infectiösen Icterus bij einer klinisch als Schwarszwasserfieber verlaufenen Erkrankung, von Prof. Dr. W. Schüffner. — Over hilustuberkulose in Ned.-Indië, door Jhr. E. W. Kreuzwendedich von dem Borne, met kritiek van Dr. H. Schut. — Beschrijving van drie nog niet of onvoldoende bekende larven van Ned.-Ind. Anophelinen, door Dr. N. H. Swellengrebel. — Over biologische reiniging. De rol der oxydatieprocessen, door Dr. G. Grijns. — Jaarverslag van de Landskoepokinrichting en het Instituut Pasteur te Weltevreden over het jaar 1917, door Dr. A. H. Nijland. — Voorts geeft deze afl. het portret van Dr. Nijland, met de mededeeling dat hij, bij zijn vertrek naar Nederland, is benoemd tot correspondeerend lid der Ver. tot bev. der Geneesk. Wetensch. in Nederl.-Indië.

Handelsberichten.

Het Nr. van 10 Oct. bevat mededeelingen van het Departement van Koloniën (4e afd.) over de volgende onderwerpen: Industrieele toepassingen van de cassaveproducten (cassave als grondstof bij de bereiding van glucose enz.; afval (ampas) als grondstof voor de veevoeder-industrie). — Het kolenverbruik in Nederl.-Indië gedurende 1917 en de productie in 1918. — Sangi- en Talaud-eilanden. — Zuid-Nieuw-Guinea. — Indische koffie, thee en cacao in Spanje.

Korte Berichten.

No. 27 van den 8en jaarg. van „Korte Berichten" (uitgave van het Dep. van Landb. te Buitenzorg) geeft een overzicht van den handel tusschen Japan en Nederl. Indië, gedurende het eerste kwartaal van 1918 (bewerkt naar gegevens verstrekt door H. M. buitengewoon gezant en gevolm. minister te Tokio).

In het eerste kwartaal van 1918 werd uit Japan voor een waarde van 12.553.082 yen naar Ned.-Indië uitgevoerd; in het overeenkomstige tijdvak van 1917 ter waarde van 4.613.405 en in de betreffende periode van 1916 tot een bedrag van 2.836.475 yen, zoodat de waarde van dezen uitvoer sinds het eerste kwartaal van 1916 meer dan verviervoudigd is. De belangste artikelen waren vooral katoenen stoffen, daarna porselein en aardewerk en vervolgens lucifers.

Wat nu den invoer uit Ned.-Indië betreft: de totale waarde hiervan bedroeg in het eerste kwartaal van 1918 6.234.475 yen; in het overeenkomstig tijdvak van 1917 2.448.307 en gedurende de drie eerste maanden van 1916 2.770.020, zoodat het bedrag in 1918 meer dan verdubbeld is. Hiervan overtrof de waarde van den invoer van suiker die der andere producten aanzienlijk (in 1918 zelfs 42 pCt. van den geheelen invoer in Japan); daarnaast moet ruwe katoen worden genoemd.

Bijdragen in Zendingsperiodieken.

Nederlandsche Zendingsbode. 4 Oct. 1918. Reisherinneringen uit Nederl. Oost-Indië, door Mr. J. W. Flieringa (vervolg).

De Banier. 5 Juli 1918. No. 27. In memoriam Dr. L. Nommensen (Ephorus der Rijnsche Zending in de Bataklanden, geb. te Nordstrand 6 Febr. 1834, overl. te Sigoempar 23 Mei 1918).

Annalen van het Missiehuis te Tilburg. Oct. 1918. De R. K. Missie op de Keieilanden, door E. Cappers. — Ditjes en Datjes. Tenimbereesche kladjes, door Pr. H. Geurtjens. — Uit onze missie van Eng. Nieuw-Guinea.

Maandblad der samenwerkende Zendingscorporaties. Oct. 1918. Het verschil tusschen de oude en de nieuwe Protestantsche Zending, door Dr. N. Adriani. — Een bezoek aan de berggemeente Wae-Lo (Boeroe), door J. H. Pieters. — De eerste Toradja'sche goeroes in hun werk, door Dr. A. C. Kruyt. — De vestiging van zendeling Nommensen in Si Lindong (Sumatra).

Geologie van Sanggar (eil. Soembawa).

In deel IV (jaarg. 1918) van het „Zeitschrift für Vulkanologie" is verschenen een vrij uitgebreide studie van den heer J. J. Pannekoek van Rheden, getiteld: „Geologische Notizen über die Halbinsel Sanggar, Insel Soembawa (Ned. Ost-Indien) met een aanhangsel: „Notiz über einige foraminiferenführende Gesteine von der Halbinsel Sanggar (Soembawa), von Aug. Tobler".

Schr. maakte als mijningenieur, in dienst van het Ind. Gouv. in de jaren 1911—1913 een reis over het eiland Soembawa, waarvan deze studie (waaraan platen en kaarten zijn toegevoegd) het resultaat is.

Koloniaal Tijdschrift.

De Oct.-afl. van dit maandschrift opent met een In memoriam H. Doeff, waarin de heer G. de la Valette de verdienste huldigt van dien beminnelijken overledene. Het Kol. Tijdschr. verliest in den heer D. (wiens portret aan de beschrijving is toegevoegd) een verdienstelijk medewerker als secretaris-redacteur.

De heer J. Habbema artikelt over desascholen en landbouwonderwijs; z.i. behoort men de desascholen niet te onttrekken aan hunne bestemming van voorbereidende instellingen voor elementair onderwijs en ze niet te verknoeien door het brengen van vakonderwijs, waarvoor ze absoluut niet deugen. Degenen die van de desascholen in onze Oost landbouwscholen willen maken — er zijn er nog velen — verwijst schr. naar Britsch-Indië, waar men met dit soort landbouwonderwijs zoo goed als niets heeft bereikt.

De heer J. B. Suermondt beëindigt zijn beschouwingen over „Een nieuwe koers in Indië". Z.i. is het ontwerp-bestuurshervorming goed beschouwd niets dan een compilatie van oude ambtelijke denkbeelden.

De heer M. Hamerster besluit eveneens zijn artikelenreeds over de heerendiensten in de Buitenbezittingen, waarbij eenige aanteekeningen van den heer J. J. F. Pino.

Ook wordt beëindigd het goed gedocumenteerde artikel van den heer A. Simon over de agrarische toestanden in de Vorstenlanden voor en na de reorganisatie.

In de Kroniek spreekt Tertius waardeerend over den nieuwen minister van koloniën, behandelt verder de inleidende beschouwingen welke het jongste Koloniaal Verslag voorafgaan en bespreekt ten slotte de Islam-beweging in Indië.

Een overzicht van de Inlandsche pers en een bibliographie, beide van C. v. d. V(elde) besluiten de aflevering.

's Rijks Museum van Natuurlijke Historie.

Bij E. J. Brill te Leiden is verschenen het verslag van 's Rijks Museum van Natuurlijke Historie over het tijdvak van 1 Sept. 1917 tot 1 Sept. 1918, opgemaakt door den directeur Dr. E. D. van Oort. We lezen daarin o.m.:

De verzamelingen breidden zich gestadig uit, zoowel door geschenk als door aankoop. Vooral de Insectenverzameling werd wederom door eenige hoogst belangrijke schenkingen vermeerderd. In de eerste plaats zij hier vermeld de uitgebreide verzameling Coleoptera, aan het museum gelegateerd door wijlen dr. H. J. Veth in Den Haag, een zeldzame aanwinst van vele duizenden, uitstekend geconserveerde en goed gedetermineerde torren uit alle werelddeelen. Verder schonk mr. M. C. Piepers te Den Haag een belangrijke verzameling Lepidoptera, uit ongeveer 35.000 stuks bestaande, hoofdzakelijk afkomstig uit Nederlandsch Oost-Indië; aan deze collectie zijn kosten noch moeite gespaard om, in het bijzonder van het eiland Java, een zoo volledig mogelijke verzameling bijeen te brengen. Slechts met deze collectie als basis was het den schenker mogelijk zijn bekend werk: „The Rhopalocera of Java" reeds ten deele te publiceeren. De heer E. Jacobson te Fort de Kock schonk aan het museum de zoölogische collecties, die hij bijeengebracht op Simaloer en omliggende eilanden en op Sumatra, waardoor vooral onze insectenverzameling, maar ook die der volgels en zoogdieren, een hoogst belangrijke vermeerdering onderging.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 41: Rubbercultuur op het eiland Ceram, door C. L. Tichelman. — Nieuwe onderzoekingen over de ankylostomiasis in Deli, door Prof. Dr. J. J. van Loghem. — De afspoeling der bouwkruin en de middelen om die afspoeling te voorkomen, door L. C. Menting. — Canada, een afzetgebied voor Nederlandsche en Ned.-Indische voortbrengselen, door A. D. — Padicultuur en tweede gewassen. — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen van Java en Madoera — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

De Ingenieur.

No. 41 van „De Ingenieur" bevat den tekst eener voordracht van den ir. A. van der Ham, handelend over installaties voor machinale ontginning van tinerts in de Boeboes-vallei op Banka. Tal van illustraties verduidelijken het gesprokene hetwelk gevolgd wordt door opmerkingen van ir. J. C. Mollema.

Indisch Tijdschrift voor Spoor- en Tramwegwezen.

Afl. 5 van jaarg. 1918 bevat o.a.: De drukkerij van plaatsbewijzen en ander klein drukwerk der Ned.-Ind. Spoorweg-Mij. te Semarang (slot), door T. F. van Dorssen. — De tramweg van Babat naar Djombang van de Babat—Djombang Stoomtr.-Mij. (vervolg), door L. J. R. Geene. — Eenige bladzijden Indische spoorwegpolitiek, door S. A. Reitsma. II. Van particuliere tot Staatsexploitatie. Hoofdstuk II. De Indische Spoorwegconventie in de Volksvertegenwoordiging (vervolg).

Stenografische bloemkrans.

Onder dezen titel is ten behoeve der beoefenaars van de stenografie (stelsel I. Pitman[1])), verscheen een bloemlezing van verschillende schetsjes, verzameld en in stenografisch schrift weergegeven door J. M. Folmer en W. G. Hauff, Oost-Ind. ambt. n. a., voorzitter voor N. O.-Indië der federatie van Ned. Stenografie-leeraren [2]). Eenige dezer schetsjes hebben betrekking op

1) Het stelsel-Pitman (genoemd naar Sir S. Pitman, geb. 4 Jan. 1813, overl. 22 Jan. 1897) telt in Nederland en zijne Koloniën duizenden beoefenaars.

2) Druk van de N.V. voorh. Kluppell & Ebeling te Arnhem.

Indië; zooals dat, getiteld: Naar Fort de Kock (Sumatra). De schrijvers hopen dat het boekje een plaatsje zal vinden „in de boekerij van de velen, die door de beoefening van eenzelfde stelsel een gevoel van saamhorigheid hebben gekweekt van Oost en West".

De Navorscher.

In de jongste afl. van de Navorscher een artikel van Ch. F. A. Beretta over inscripties op graftomben van het kerkhof bij het vroegere fort Speelwijk, res. Bantam.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 28 bevat: De bevolking van Celebes (vervolg), door N. — Koloniaal nieuws in drie regels. — Peking en Ommelanden, door Dr. H. P. N. Muller (vervolg). — Een bergtocht in Zuid-Celebes, door L. M. van Klaveren (vervolg). — Vragen en antwoorden. — Schetsen over land en volk van Indië (vervolg).

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Exportblad, Indië, Ons Land, Ned.-Indië Oud en Nieuw.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; Weekblad voor Indië, De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte Verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad; Brochures, enz.; benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Ten behoeve van het militaire hospitaal te Paramaribo is de uitzending noodig van een **tweetal ziekenverpleegsters** met Nederlandsch diploma en geschikt om leerling-verpleegsters op te leiden, ten einde, aanvankelijk voor den duur van drie jaren — de heen- en terugreizen niet inbegrepen — dienst te doen als hoofdverpleegster in dat hospitaal en tevens belast te worden met bedoelde opleiding, onder:

1o. Toekenning van:

a. eene tegemoetkoming van ƒ 500 (vijfhonderd gulden) voor uitrusting, te voldoen vóór het vertrek van belanghebbende uit Nederland naar Suriname;

b. eene den vermoedelijken dag van dat vertrek ingaande bezoldiging naar reden van ƒ 900 (negenhonderd gulden) 's jaars, vóór bedoeld vertrek te voldoen over het tijdvak tot en met de maand van waarschijnlijke aankomst in Suriname, en eindigende met ingang van den dag van haar terugkeer in Nederland met 's Landvoogds vergunning;

c. overtocht van Nederland naar Suriname ten laste van den lande, in de eerste klasse voor zooveel de overtocht plaats heeft met schepen van den Koninklijken West-Indischen maildienst, overigens in de 2de klasse;

2o. Toezegging van:

a. genot, ten laste van den lande, van kost en inwoning in gemeld hospitaal, en van geneeskundige hulp, alsmede bij opneming in die inrichting van kostelooze verpleging in de tweede klasse, een en ander gedurende de waarneming van vorenbedoelden dienst;

b. overtocht van Suriname naar Nederland op de boven aangegeven wijze ten laste van den lande, na afloop van vorenbedoeld al dan niet verlengd dienstverband, of in geval van welbewezen, buiten eigen toedoen ontstane, ziels- of lichaamsgebreken of ziekte waardoor belanghebbende voor dien van dat verband wordt ontheven (ter beoordeeling van den Gouverneur);

3o. Uitzicht bij gebleken geschiktheid op:

a. verlenging van den aanvankelijken diensttermijn, of, ook vóór den afloop van het dienstverband, aanstelling in vasten dienst;

b. vermeerdering van bezoldiging, door vijf tweejaarlijksche verhoogingen, elk van ƒ 120 (eenhonderd twintig gulden) 's jaars.

De diensttijd, welke na het verwerven van het Nederlandsche of hiermede gelijkwaardige diploma voor ziekenverpleging in eene lands-, gemeentelijke of particuliere ziekeninrichting, binnen of buiten de keerkringen is doorgebracht, telt onderscheidenlijk voor vol en voor ½ gedeelte, mede bij de vaststelling van de aanvangsbezoldiging.

Van de bezoldiging in vasten dienst genoten storten de ambtenaren, zoo zij ongehuwd zijn, 8 pCt. Aanspraak op pensioen wordt verkregen na 20 dienstjaren, waarvoor de Nederlandsche voor de helft medetellen. Het jaarlijksch pensioen bedraagt dan de helft van het gemiddeld inkomen, waarvoor gedurende de laatste vijf jaren korting voor pensioen is ondergaan.

Bij langer diensttijd wordt dat bedrag verhoogd met $^1/_{80}$ voor elk jaar meer. Voor meer dan dertig dienstjaren wordt geen verhooging van pensioen verleend.

Voorts wordt de aandacht gevestigd op de bepalingen van het Koninklijk besluit van 28 Juni 1917 (Staatsblad No. 480), zooals het luidt ingevolge het Koninklijk besluit van 11 Februari 1918 No. 31, en nader zal worden gewijzigd op grond waarvan de uit te zenden verpleegsters de in verband met hare uitzending voor den burgerlijken dienst in Suriname aan haar of te haren behoeve van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, wegens overtocht naar de kolonie, zoomede alle andere aan haar in verband met hare uitzending middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas zullen moeten terugstorten, wanneer de Gouverneur van Suriname heeft vastgesteld, dat zij om andere dan gewichtige onvoorziene omstandigheden (zooals het ontstaan buiten eigen toedoen van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken) niet binnen den haar aangewezen termijn naar de kolonie zijn vertrokken, dan wel de reis daarheen hebben afgebroken, of wel hare werkzaamheden niet of niet naar behooren hebben aanvaard, dan wel binnen drie jaren na hare aankomst in de kolonie uit den kolonialen dienst ontslagen worden.

Geene uitzending heeft plaats, dan nadat uit een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleken van lichamelijke geschiktheid voor den dienst in de kolonie.

Gegadigden behooren zich vóór 1 November a.s. bij verzoekschrift (te adresseeren aan de 9de afdeeling van het Departement), te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van diploma(s) en volledige getuigschriften, waaruit blijkt hoe lang zij achtereenvolgens in een of meer ziekeninrichtingen zijn werkzaam geweest.

(Nederlandsche Staatscourant van
9 October 1918, No. 236).

Uitzending voor den Nederlandsch Oost- en West-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst. (Doctoren in de rechtswetenschap).

Twee leeraren in de plant- en dierkunde.

Vier leeraren in de Nederlandsche taal.

Drie leeraren in het teekenen, in het bezit der akte Me.

Een leeraar in de aardrijkskunde.
Een leeraar in het Duitsch.
Leeraar in de algemeene ziektenkunde en de gezondheidsleer aan de Ned.-Indische artsenschool te Soerabaja.
Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst);
Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding;
Gouvernementsarts met ervaring op 't gebied der pharmacodynamie;
Vrouwelijke artsen kunnen voorshands niet worden uitgezonden.
Civiel-Ingenieur als leeraar bij het middelbaar technisch onderwijs.
Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.
Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.
Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.
Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).
Civiel-Ingenieur;
Tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur);
Opzichter;
Tijdelijk bouwkundig opzichter;
Bij den Waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.
Waterbouwkundig ingenieur (dienst waterkracht en electriciteit).
Opziener bij den dienst van het mijnwezen.
Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.
Adjunct-landmeter bij het kadaster.
Ingenieur bij het mijnwezen.
Civiel-ingenieur;
Werktuigkundig-ingenieur;
Ingenieur voor het signaalwezen;
Adspirant-adjunct-chef of adjunctchef der 1ste of 4de afdeeling;
Bij den dienst der Staatsspoorwegen.
Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).
Adspirant ingenieur;
Commies;
Bij den post-, telegraaf- en telephoondienst.
Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.
Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.
Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.
IJker ten behoeve van het ijkwezen in Ned.-Indië.
Ambtenaar, belast met de leiding van het statistisch kantoor van de afd. Nijverheid en Handel van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg.

Voor de na te noemen betrekking bij 's lands dienst in Nederlandsch West-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:
Administrateur van Financiën op Curaçao.
Opzichter bij het Departement van Openbare Werken op Curaçao.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van 1 October 1918, No. 229).

Ingezonden.

Rotterdam, 12 October 1918.

Aan de Redactie van het „Koloniaal Weekblad".

Vergun mij nog de plaatsing van een enkel woord, naar aanleiding van het bijschrift van A. R. v. O. onder den eenigszins verminkten inhoud van mijn schrijven, d.d. 28 Sept. aan u gericht. (Zie No. van den 10en October j.l.).

Tegenover de ervaring van A. R. v. O., dat „de kust „van Nieuw-Guinea voor groote gedeelten bestaat uit „één bosch van wild groeiende klapperboomen", kan het bekende feit worden gesteld, dat ook op Nieuw-Guinea geen klapperboom zonder eigenaar is, die de boom op zijn wijze, d.w.z. met de minst mogelijke zorg, exploiteert, n.l. met eene intensiteit, die juist geëvenredigd is aan zijn persoonlijke behoefte.

Probeert een derde echter op dezen „wild groeiende klapperboom", eigendomsrechten uit te oefenen, dan blijkt maar al te spoedig, dat deze wellicht schijnbaar wilde boomen dan zeer beslist „wilde" eigenaars hebben. — De moeilijkheden, die zich juist op het door A. R. v. O. bedoelde Fakfak hebben voorgedaan bij het onteigenen van enkele schijnbaar wilde vruchtboomen, tijdens en nog na de stichting van de bestuursvestiging aldaar, zijn daarvan een duidelijk bewijs. Bij de bekende voorzichtigheid onzer Regeering ten opzichte van de rechten der inheemsche bevolking, is het bij mij niet aan den geringsten twijfel onderhevig, dat ook op Nieuw Guinea bij uitgifte in erfpacht, daarmede ten volle zal worden rekening gehouden.

Op de verklaring van A. R. v. O., dat met zijn artikel geen bijbedoelingen worden beoogd, neem ik zeer gaarne mijne waarschuwing terug. De enormiteit (zie het No. van den 26 Sept. j.l.) dat Nieuw-Guinea „voor nagenoeg alle cultures geschikt is", wijst dan echter op een zeer bedenkelijke lichtvaardigheid in oordeel.

Hoogachtend,

J. W. VAN NOUHUYS,
Directeur van het Museum voor Land- en Volkenkunde en Maritiem Museum „Prins Hendrik", Rotterdam.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „*Oost en West*", Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*